

Koldus

(A kétségbeesés pillanatában, mikor lábad alól elveszted a talajt s a szemhatár végkép elborul, arra gondolsz, hogy majd koldulnod kell s megjelenik előtted a koldusbot árnyéka. Ez a kép határozatlan, azért olyan kísérteties és szörnyű. Részleteiben, aprólékos kicsinyességében az. Most itt az udvarban előttem áll a koldus. Károly bácsinak hívják és 55 esztendő. Homlokára barna-deres haj csapzik, bajusza van, Krisztus-szakáll. Rongyok fődik szénporos testét, inge csatokban lóg, de a figyelmes szemlélő még meg tudja különböztetni az egyes ruhadarabok határvonalait, kabátját, mellényét, nadrágját. Kék szeme a rozszant test templomában áhítatosan világít. Arcéle sovány. Olyan nemes és előkelő, hogy frakkban valami nagyhercegnek hihetnéd s palástban egy apostoli szentet játszhatna a színpadon. Felvidéki tót. Törve beszél magyarul. A társalgás németül folyik. Elkérem botját, mert még sohase fogtam kezembe koldusbotot. A koldusbot olyan, mint minden más bot, mégcsak nem is sokkal hitványabb. Engedélyét maga nyomja kezembe.)

– *(Hangosan olvasom):* „Könyöradománygyűjtési engedély, budapesti lakosnak. A könyöradomány szabályozása tárgyában kiadott 81.000/1924. számú *(ügyeljünk a számra)* belügyminiszteri körrendeletben megállapított jogomnál fogva megengedem, hogy X. Y. a saját részére nyomorenyhítés céljából, a mai naptól számított 60, azaz hatvan napon át Budapest székesfőváros területén házról-házra járva könyöradományokat gyűjthessen magának.” *(Lám, a dicső huszadik század a nyomort csatornázza, mindenre talál hivatalos formulát. A szöveg fölött lila tintával az áll, hogy az engedély hatvan napra meghosszabbított.)* „Személyleírás. Termete: közép, arca: hosszas, szeme: kék, orra: rendes, haja: őszes-barna.” Mi baja?

– Sérv. Én mindig csak az igazságot mondom.

– Mióta jár így?

– Tíz éve. Mire hazajöttem a háborúból, a feleségem meghalt, eltemették, azt sem tudom, hol fekszik. A népszállóban kaptam lakást. Aztán mit kezdeztem? Jární se tudtam, ruhám se volt. Így lettem közönséges koldus.

Kéregető
1930-as évek
BTM Kiscelli Múzeum Fényképgyűjtemény
Haár Ferenc felvétele

*„– Mennyi jön össze egy nap? – Egy pengő, egy pengő húsz.
(...) – Hányan vannak Budapesten? – Azt hallottam,
12 000-en.”*

(Amint ezt a szót kiejti, szeme egyszerre megtelik könnyel, ez a zúzmarás fejű férfi sírva fakad, úgy sír, mint a záporosó.)

– Mi volt azelőtt?

– Péék. Én mindig csak az igazat mondom. Kisgyerek koromtól fogva dolgoztam. Én mindig csak az igazat mondom.

– Mennyi jön össze egy nap?

– Egy pengő, egy pengő húsz. Nem bírom a lépcsőjárást. Emiatt. *(Lágyé-kát fájdtja.)*

– Mások többet keresnek?

– Akik a negyedik kerületbe járnak, a Váci utcán. Ó, ha én a negyedik kerületbe mehetnék, de ott már nagyon sok van. Több mint 1500.

– Ismeri őket?

– Majdnem mindegyiket.

– Hányan vannak Budapesten?

– Azt hallottam, 12 000-en.

– Találkoznak néha?

– Multkor Kispesten gyűltünk össze egy udvarban.

– Miről beszéltek?

– Hát a keresetről.

– No és ki a leggazdagabb koldus?

– Egy nyolcvanéves anyóka. A templom előtt koldul. Annak lakása is van. Szép szobája, konyhája.

– És magának?

– Csak egy kis bódém, fából, magam ácsoltam. Én az igazságot mondom, csak az igazságot. *(Ich sog' die Wahrheit, nur die Wahrheit.)*

– Tudom, tudom. A bódéért legalább nem kell fizetnie.

– Dehogynem. A helyért minden hónapban egy pengő ötven fillér jár.

– Melyik a legjobb nap?

– A vasárnap.

– Melyik a legjobb évszak?

– A nyár. Télen a hidegben, mikor fúj a szél, senki se veti le a kesztyűjét, senki se gombolja ki a kabátját. De nyáron könnyebben adnak.

– Mennyit?

– Két fillért, négy fillért, hat fillért. Aki tíz fillért ad, az már gavallér.

– Hogy koldul?

(Lekapja sapkáját s mint kisdíák a leckéjét, úgy fújja rossz magyarsággal): „Kezét csókolom, adjanak szegény nyomorultnak, kezét csókolom.”

– Mit evett ma?

– Egy kis rántottlevest.

– Hol szerzi be ételét?

– Úgy kapom. Vannak házaim. Egy helyütt kenyér, másutt főzelék, sajtmaradék, a piacon egy-egy alma. A pénz ruhára kellene. Ezt a csizmát is öt pengőért vásároltam. Csak ilyen rongyos ne volnék. *(Kítárja karjait s a madárjlesztőruha, mely csupa férc, szétnyílik, látni lehet mellét, hónalját, meztelen testét, ahogy az Isten megteremtette.)*

– Mi ez itt?

– *(Fölrakarja jobbkarját.)* Még tizenhat esztendőös koromban rajzolta ide egy barátom. *(Kék tetovált szív, középiütt a születési éve, 1872, fönn egy kifli és egy császárszemle, alatta két keresztbe tett fakanál, mint céh-jelkép.)*

– Miért?

– Szokás. Akkor fáj, megdagadt, három napig dolgozni se bírtam. De jó, hogy itt van. Legalább tudom, hogy valamikor pék voltam. *(Megint könnyezik.)*

– Nincs fia, rokona?

– Senkim a világon. Csak a jó Isten. *(Nur der liebe Gott.)* Csak a jó Isten... *(Aki vel senki se törődik a földkerekségen, semmiféle támogató és istápoló, annak a legelőkelőbb pártfogója van, akihez a királyok is térdre állva imádkoznak. Károly bácsi a tavaszi égre emeli kék szemét. Háláról, kézsokról, könnyekről beszél. Milyen regényes, milyen középkori minden koldus, milyen nyugodt. Tudja, hogy lejjebb már nem kerülhet s ez valami fönséget ad neki, valami nagy-nagy békét. Lassan kifelé ballag. Nem siet. Elért oda, ahová kellett. Kikisérem, hogy a kutya le ne húzza, mert az az orrával már megszimatolta, hogy kiról van szó s valami évezredes gyűlölettel vicsorítja fogát. A kutya az állatok közt a nyárspolgár.)*

(Pesti Hírlap, 1927. március 13. – B, 204–207. old.)